

Motion till riksdagen 2023/24:408

av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)

Bilmålvakter, olagliga bosättningar och övrig insolvensrätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ömsesidigt erkännande av beslut om skuldsanering i Norden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en process för att uppmuntra våra grannländer att fatta beslut om ömsesidigt erkännande vid skuldsanering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra att den som har statliga fordonsrelaterade skulder blir ägare till flera fordon, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för Kronofogdemyndigheten att ta över ägarskapet vid försök att kringgå nyägandeförbudet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag till hur man bättre kan arbeta förebyggande gällande bilägarskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordningsnummer bör få registreras som ägare till maximalt ett fordon i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den drabbade markägaren aldrig ska belastas med kostnader eller förlora inkomst till följd av olagliga bosättningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en snabb process för ingripande när barn är inblandade i illegala bosättningar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur brott mot allemansrätten bättre kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag till konkreta åtgärder för att människor som begår brott genom illegal bosättning ska kunna lagföras och att straffvärdet ska höjas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag till åtgärder mot att hamna i privat skuldsättning i händelse av kris som är utom företagares påverkan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag till åtgärder för att företagare ska kunna ta sig ur skuldsättning och ha möjlighet att återstarta verksamheter i händelse av kris som är utom företagares påverkan och tillkännager detta för regeringen.

Nordiskt samarbete kring insolvens

Redan 1933 ingick de nordiska länderna en konvention om konkurser, men i dagsläget finns ingen reglering om att ett beslut om skuldsanering ska erkännas i ett annat nordiskt land, undantaget Finland och Sverige som omfattas av gemensamma EU-regler. Detta skapar problem för den enskilde gäldenären som efter att ha fått skuldsanering i Sverige vill bosätta sig eller jobba i något av grannländerna. Domstolen i det landet kommer inte att erkänna det svenska beslutet, med följderna att de svenska borgenärerna kan försöka driva in sina skulder av gäldenären eftersom denne bor i annat nordiskt land. För att vara skyddad från de svenska borgenärerna måste gäldenären med andra ord ansöka om skuldsanering också i det nya landet denne är bosatt i. En process som är både tidskrävande och mödosam för den skuldsatte.

Detta kan också inverka negativt på rörligheten av arbetskraft och kapital mellan de nordiska länderna. En skuldsatt gäldenär som beviljats skuldsanering kan välja att inte flytta till ett annat nordiskt land och arbeta på grund av att skuldsaneringsbeslutets skyddande rättsverkningar inte kan göras gällande i andra länder. Gäldenären kan dra sig för att göra investeringar utomlands. En ytterligare nackdel är att även gränspendlare berörs. En dansk medborgare som beviljats skuldsanering i Danmark och som dagspendlar till Sverige för att arbeta, riskerar att få den svenska lönen utmätt av de danska borgenärerna i Sverige. Detsamma gäller eventuell egendom denne tar med till Sverige i samband med arbetsresorna.

Eftersom Sveriges lagstiftning inte skiljer sig nämnvärt från de andra nordiska ländernas lagstiftning, finns inget hinder mot att införa ömsesidigt erkännande av beslut om skuldåtgärder, även om hänsyn måste tas till att Sverige och Finland redan är bundna av insolvensförordningen.

I en rapport från år 2010 som presenterats på uppdrag av Nordiska ministerrådet, Nordisk gäldssanering (2010:598), föreslås en nordisk reglering genom en modellag. Även den utredning som ligger till grund för propositionen bedömer att det finns ett behov av gemensamma nordiska regler, men konstaterar också att detta förutsätter gemensamt arbete inom Norden. Trots att det tycks saknas pågående arbete på området i de övriga nordiska länderna, bör inte den omständigheten stå i vägen för att Sverige tar första steget mot att gemensamma regler införs i hela Norden. Nordiskt samarbete bör förstärkas genom ett regelverk för ömsesidigt erkännande av skuldsanering. Därför förordas att regeringen bygger vidare på det viktiga nordiska samarbetet genom ett

sådant regelverk och även initierar en process för att uppmuntra våra grannländer att fatta samma beslut.

Bilmålvakter

Begreppet bilmålvakter används om personer som registreras som ägare till ett fordon som ersättare för den verkliga ägaren. Genom att använda en bilmålvakt slipper fordonets verkliga ägare betalningsansvar för fordonsrelaterade skatter och avgifter eftersom den registrerade ägaren är betalningsskyldig. Bilmålvakten betalar dock sällan vare sig skatter eller avgifter och staten går därmed miste om stora intäkter. Exempelvis ägde 223 personer fler än 100 bilar vardera i juni 2021. Vid samma tidpunkt ägde 26 personer fler än 500 fordon vardera, varav fem personer ägde fler än 2 000 fordon vardera. Som mest ägde en person 2 673 fordon. År 2022 utgjorde fordonsrelaterade skulder mer än 1,3 miljarder kronor. Trots att den lag som trädde i kraft 2014 har medverkat till att antalet bilmålvakter minskat så minskar inte skulderna. De åtgärder som hittills vidtagits har inte varit tillräckliga.

Kraftfulla åtgärder måste till för att få stopp på problemen. Ett sätt att förhindra att nya bilmålvakter tillkommer eller att fler bilar får ägare i redan existerande målvakter, är att begränsa det antal bilar en person har tillåtelse att äga. Skötsamma, laglydiga personer ska dock inte straffas för det som andra orsakar. Den bilägare som har någon form av statlig oreglerad skuld, vare sig det är felparkeringsavgifter, obetalda fordonskatter eller trängselavgifter, ska inte ha tillåtelse att stå som ägare för flera bilar innan skulderna är reglerade utan ska istället beläggas med nyägandeförbud. På så vis försvåras läget för de som vill utnyttja systemet.

I de fall en skuldbelagd person försöker registrera sig som ägare till nya fordon ska ägandeskapet kunna överföras till Kronofogden till dess att skulden är reglerad, antingen genom att myndigheten säljer fordonet eller att den skuldsatte på annat sätt reglerar sin skuld.

Skatteverket bedömer att nästan hälften av alla samordningsnummer inte är kopplade till en styrkt identitet. Idag finns ingen begränsning av hur många fordon som kan registreras på ett samordningsnummer, och en och samma person, som inte är svensk medborgare, kan skapa flera samordningsnummer. Det innebär att det kan existera ett antal digitala personer med samordningsnummer utan motsvarighet i fysiska personer. Dessa kan i sin tur äga ett flertal bilar vardera. Det är lättare för någon med ett samordningsnummer att hålla sig undan myndigheterna och konsekvenserna av att ha skulder på ett samordningsnummer är inte lika stora som för en medborgare med ett svenskt personnummer.

Därför utnyttjas samordningsnummer inte sällan som bilmålvakter och bilarna används i brottslig verksamhet och många samordningsnummer har visat sig ha fler än tio bilar registrerade på sig. Skulderna uppgår till kring 100 miljoner kronor. För att ytterligare försvåra för kriminella och för att sätta stopp för bilmålvakter ska en person med samordningsnummer maximalt få äga ett fordon i Sverige.

Den lagskärpning som genomfördes vid årsskiftet 2020/2021, som innebär att ett fordon med obetalda fordonsrelaterade skulder på minst 5 000 kronor kan ges användningsförbud efter sex månader och få registreringsskyltarna beslagtagna, är ett bra steg på vägen men inte tillräckligt kraftfullt. I Ytterligare åtgärder mot

fordonsmålvakter (prop. 2021/22:239) föreslås åtgärder kring flyttade fordon. Det är åtgärder vi ställer oss bakom men menar kan vidareutvecklas med ett förbud mot nyägande av fler fordon för personer som har statliga fordonsrelaterade skulder och att personer med samordningsnummer bör få registreras som ägare till maximalt ett fordon i Sverige.

I vissa länder är det vanligt att myndigheterna gör hembesök hos personer som äger onormalt många bilar. Syftet är att säkerställa att bilarna förvaras korrekt och inte tar parkeringsplatser i anspråk och att kontrollera så att ingen misstänkt olaglig verksamhet pågår. Systemet bör skapa trygghet för skötsamma personer och utgör ett utmärkt sätt för förebyggande arbete.

Illegala bosättningar

Markägare ska kunna avlägsna otillåtna bosättningar och personer som olagligen har tagit deras mark i besittning. Regelverket bör utvecklas för att markägare som drabbas ska få en rättvis process. Markägaren ska aldrig drabbas av kostnader kopplat till avlägsnandet. Detta gäller såväl kostnader för avgifter till myndigheter som kostnader för bortforsling, upprensning och sanering av marken. Då bosättningarna och skadorna på marken är ett direkt resultat av att myndigheter inte följer andra lagar och regler, så ska de drabbade markägarna kompenseras för detta fullt ut.

Drabbade markägare ska, utöver rätt till ersättning för sina direkta kostnader, även ha rätt till ersättning för den uteblivna inkomst som bosättningar ofta ger upphov till. Det kan gälla stora summor för den enskilde markägaren när exempelvis grödan på marken förstörs eller när marken blir omöjlig att bruka på det sätt som är tänkt. Även denna typ av kostnad kan innebära en stor börda för markägaren som uppstår till följd av andras olagliga handlingar. Därför bör alla kostnader alltid kompenseras.

Avlägsnande ska alltid innebära en polisiär procedur oavsett hur tidsramen ser ut, om bosättningen på marken skett på ett olagligt sätt från början. Besittningsrätt ska normalt aldrig kunna hävdas i den här typen av situationer; det ska vara förbehållet den som ursprungligen haft laglig rätt.

Då barn är inblandade i en olaglig bosättning så är situationen akut och fallet måste hanteras så snabbt som möjligt. Barn ska aldrig växa upp i tältläger och kåkstäder i Sverige, utan dessa fall ska ges hög prioritet och snabbast möjliga handläggningsprocess. Kommunens sociala myndigheter har en skyldighet att ta hand om de barn och föräldrar som har rätt att vistas här. Socialtjänsten ska samarbeta med polisen i sådana situationer för att kunna göra en bedömning av om barnen har rätt att stanna kvar i Sverige och i så fall hamna under socialtjänstens ansvar, i stället för att bo under farliga och omänskliga boendeförhållanden i kåkstäder/tältläger.

Otillåtna bosättningar är ett allvarligt problem, och det är dags att det bekämpas på riktigt. Det ska vara tydligt att den som bosätter sig utan tillåtelse på någon annans mark, utöver den natt som enligt hävd och enligt allemansrätten är tillåtet, gör sig skyldig till ett brott som ska beivras. Därför föreslås att en utredning tillsätts med syftet att föreslå konkreta åtgärder för att människor som begår dessa brott ska kunna lagföras. En översyn ska också göras av hur straffvärdet kan höjas så att det bättre står i proportion till den skada som åsamkas markägaren.

Krisberedskap för rättvis skuldhantering för företagare

Kriser såsom covid-19-pandemin och lågkonjunkturen 2023 resulterar i flera problem, inte minst för företag, och antalet konkurser ökade under en period. I januari 2023 gick 709 företag i konkurs, vilket berörde 1 733 anställda. Det är 60 procent fler konkurser än i januari 2022. Särskilt drabbade har företagare inom hotell- och restaurangverksamhet varit. Ett företag eller en person kan försättas i konkurs om skulderna inte kan betalas. Faktiska konkurser kan liknas vid uppsägningar och föra med sig stigande arbetslöshet. Både antalet faktiska konkurser och konkursutsattheten ökade under covid-19-pandemin i januari–juni 2020 jämfört med samma period 2019 och ökningarna har syns i ett flertal branscher. Många personer har blivit av med jobb och inkomster och arbetslösheten stiger.

Även om antalet konkurser periodvis sjunker behövs förebyggande åtgärder av krisberedskapskaraktär. Detta gäller inte minst underlättande att slippa hamna i skuldsättning, att ta sig ur skuldsättning och att kunna återuppstarta verksamhet i händelse av kris där företagaren inte kunnat förutse situationen. Det finns behov av att ta fram underlättande förslag och att krisplanera för liknande situationer, så att problematiken kan hanteras bättre.

Den som personligen gått i borgen för ett lån kan förhandla med kreditgivaren om en avbetalningsplan, men det saknas reglering av att detta måste godkännas. Det gäller då att vädja till bankens goda vilja. Väljer långivaren att driva in skulden hamnar den hos Kronofogdemyndigheten. För att undvika utmätning kan den drabbade ansöka om anstånd och själv sälja det som använts som garanti för lånet, oftast en bostad. Företagare kan i en sådan situation bli tvingade att sälja sitt hem, troligen till undermarknadsvärde. Svårigheter föreligger att finna ny hyresbostad på grund av bostadsbristen, och familjer och barn riskerar att bli hemlösa. Kan man ändå inte betala och det går så långt som till skuldsanering ska en lång handlägningsprocess genomgå för att den personligt ansvarige företagaren sedan, om ansökan om F-skuldsanering blir godkänd, ska leva på existensminimum i tre år. När möjligheten för företagare att få skuldsanering infördes betonade regeringen att skuldsanering för en aktiv företagare knappast kommer att vara en enkel väg för företagaren att komma ut ur sina skuldproblem.

Företagande är en grundpelare i samhällsekonomin. Regeringen behöver vidta de åtgärder som krävs för att seriösa företagare som inte kunnat förhindra att deras företag försatt dem i skuld hos Kronofogden på grund av effekterna av en kris de inte kunnat förutse inte ska drabbas personligen på ett orimligt sätt. Efter en kris behöver företagare även ha möjlighet att återuppstarta verksamhet. En krisberedskapsplanering på området behövs.

Mikael Eskilandersson (SD)

Roger Hedlund (SD)

Martin Westmont (SD)

Björn Tidland (SD)